

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

DE ECCLESIA|| TRIVMPHANTE,|| TRIBVS LIBRIS|| EXPLICATA.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

V. Idem probatur testimoniis Latinorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53909](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53909)

DICES, at Chrysoſtomus ait, Angelis Deum fuiſſe inuiſibilem uſque ad incarnationem Chriſti tantum, non igitur loquitur de comprehenſione, alioqui ſequeretur poſt incarnationem Deum poſſe comprehendi.

RESPONDEO, Deum ante incarnationem nihil fuiſſe, niſi Deum, & idèd ſimpliciter incomprehenſibilem: at poſt incarnationem factus eſt homo, & in quantum homo comprehenſibilis eſt, & hoc vult Chryſoſtomus.

DICES SECUNDO, Theodoretus loco citato ait, Angelos non aliter videre Deum, quàm viderint olim Abraham, Moyſes, & Iſaias, & ceteri: at iſti non ſolum non comprehenderunt, ſed nec verè viderunt Deum in ſe, ſed ſolum in corpore aſſumpto ab Angelis, qui Deum referebant, vel in imaginaria reuelatione.

RESPONDEO, Theodoretum non dicere, non aliter, ſed tantum ſtatuerè ſimilitudinem inter viſionem Angelorum, & Patriarcharum; quæ in hoc conſiſtit, quòd ſicut vna eſt imperfecta, & non comprehenſiva, ita & altera, quamuis cum magno discrimine.

CAPVT V.

Idem probatur testimoniis Latinorum.

ADIUNGAMVS nunc Latinorum Patrum conſenſum, vt hæc fides, totius Eccleſiæ fides fuiſſe intelligatur. PRIMVS, CYPRIANVS libro de exhortatione martyrij capite vltimo: *Quis, inquit, non omnibus viribus elaboret, vt cum Chriſto ſtatim gaudeat? Et poſt tormenta & ſupplicia terrena ad præmia diuina perueniat?* Et infra: *Clauduntur oculi in perſequentionibus terra, ſed patet cælum; minatur Antichriſtus, ſed Dominus Chriſtus tuetur; mors inferitur, ſed immortalitas ſequitur; occiſo mundus eripitur, ſed reſtituto paradifus exhibetur; vitæ temporalis extinguitur, ſed æterna reparatur. Quanta eſt dignitas, & quanta ſecuritas, exire hinc letum, exire inter preſſuras & anguſtias glorioſum, claudere in momento oculos, quibus homines videbantur, & mundus: & aperire eoſdem ſtatim, vt Deus videatur, & Chriſtus; tam velociter migrandi quanta felicitas, vt terris repente ſubtraharis, vt in regnis cœleſtibus*

DDDddd 4

repona-

reponaris? Similia habet sermone de mortalitate, epist. lib. 4. & alibi sapius.

SECUNDVS, HILARIVS in Psalm. 64. *Beati quidem, inquit, sunt, qui iam à Deo ad habitandum in tabernaculis eius electi sunt: sed festinare nos in consortium huius beatitudinis congruum est operationibus id atq; orationibus expetentes.* Et paulò antè dixerat illa tabernacula esse cœlestes mansiones, quas in domo Patris sui esse Christus dixit. Item in Psalm. 60. dicit, sanctos esse Reges, & perpetuò cum Deo habitare. Et in Psalm. 124. loquens de Apostolis aliisque Sanctis: *Quomodo possumus, inquit, montes non eos significatos esse intelligere, qui super terrenam naturam gloriosiam in Dei rebus exultant?* Quando ergo idem Hilarius in Psalm. 138. dicit legem esse humanæ necessitatis, vt animæ ad inferos descendant, intelligitur pro eo tempore, quo cœlum erat clausum nam posteaquam Christus in cœlum ascendens, aditum ad cœlum referauit, non est amplius necessarium ad inferos descendere.

TERTIVS, AMBROSIVS lib. 7. epist. 59. ad Thessalonicenses: *Acolius, inquit, superiorum incola, possessor ciuitatis aeternæ, illius Hierusalem, quæ in cœlo est, & dicit illic & vbi eius mensuram immensam, purum aurum, lapidem preciosum, lumen sine sole perpetuum, & hæc omnia iam dudum sibi compta, sed nunc facie ad faciem.* Vide etiam lib. 10. epist. vlt. & in cap. 1. epist. ad Philippenses. Quod ergo Ambrosius ait lib. 2. de Cain, cap. 2. animas adhuc ambiguo iudicij suspendi, ad cognitionem temporis referendum est. vult enim dicere, animas etiam beatas non scire, quando iudicium sit futurum. In libro autem de bono mortis, cap. 10. loquitur de retributione mercedis, quæ tam animo, quam corpori publicè coram toto mundo danda est. Illa enim propriè dicitur corona, quæ datur victoribus publicè, & cum celebritate: sed hinc non sequitur, partè eius præmij non esse datam antea per iudicium particulare. neque obstat, quod videatur Ambrosius dicere, omnes animas descendere ad inferos; non enim ipse hoc dicit, sed tantum approbat, quòd Philosophi veteres hoc dixerint, quia illo tempore verum erat.

QUARTVS est, PRVDENTIVS, qui in carmine de B. Agnete sic cecinit:

*O Virgo felix, ó noua gloria,
Cælestis arcis nobilis incola.*

Atq; alia eiusmodi passim Prudentius repetit. Quare cùm dicit alibi, animas beatas deduci ad sinum Abrahæ, vel ad paradysum, vnde Adam eiectus fuit, loquitur figuratè, quia tam sinus Abrahæ, quàm paradysus terrestris, typi sunt regni cœlorum, & patet ex ipso loco Prudentij; nam animas dicit esse in sinu Abrahæ, & simul in paradiso, cùm tamen constet loca ista fuisse diuersa secundum proprietatem: sed diuersa non sunt secundum significationem.

QVINTVS est, B. PAVLINVS, qui natali 3. de S. Felice sic ait: *Corpore terris*

*Occidit, & Christo superis est natus in astris,
Cælestem nactus sine sanguine Martyr honorem.*

Item:

*Asst illum superi sacra gloria luminis ambit,
Florentem gemina belli pacisq; corona.*

SEXTVS, B. HIERONYMVS in epist. ad Marcellam de obitu Lex: *Nunc, inquit, pro breui labore aeterna beatitudine fruitur; excipitur Angelorum choris, Christum sequitur, & dicit, quacumq; audisimus, vidimus in ciuitate Domini virtutum.* Similia habet in epitaphio Nepotiani, Paulæ, Blefillæ, & aliorum.

SEPTIMVS, AVGVSTINVS lib. 12. Gen. cap. 34. primum dicit animas Sanctorum esse in paradiso, siue in tertio cœlo, quo raptus fuit Paulus: *Siue, inquit, in tertio cœlo, siue ubique alibi, quò post tertium cœlum est raptus Apostolus: si tamen non aliquid vnum est diuersis nominibus appellatum, ubi sunt animæ beatorum.* Deinde explicans quid sit hoc tertium cœlum, sic ait: *Tertium est cœlum quod mente conspiciatur ita secreta, & remota, & omnino abrepta à sensibus carnis, atque mundata, vt ea qua in illo cœlo sunt, & ipsam Dei substantiam, Verbumq; Deum, per quod facta sunt omnia, in caritate Spiritus sancti, ineffabiliter valeat videre, & audire.* Idem Augustinus lib. 20. de ciuit. Dei, cap. 13. *Animæ victrices, inquit, gloriosorum Martyrum, omnibus doloribus ac laboribus superatis, atq; finitis, posteaquam mortalia membra posuerunt, cum Christo vtiq; regnauerunt, & regnant, donec finiantur mille anni, vt postea receptis etiam corporibus*

DDDDd 5

iam

iam immortalibus regnent. Idem in Psal. 116. in illud; Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est, &c. Ibi, inquit, omnes iusti, & sancti, qui fruuntur verbo Dei sine lectione, sine literis, quod enim nobis per paginam scriptum est, per faciem Dei illi cernunt? Idem libro meditationum, cap. 22. Felix anima, inquit, qua terreno resoluta a corpore libera caelum petit, securae est & tranquilla, non timet hostem, neque mortem; habet enim presentem, cernitq, indefinenter pulcherrimum Dominum, cui seruiuit, quem dilexit, & ad quem tandem lata & gloriosa peruenit. Et cap. 24. Per ipsum vos rogo, qui vos elegit, qui vos tales fecit, de cuius pulchritudine iam satiamini, de cuius immortalitate iam immortales facti estis, de cuius beatissima visione semper gaudetis. Denique S. Augustinus epistol. 111. existimat, Paulum in illo suo raptu vidisse Dei essentiam; quantum ergo magis credendum, eum hoc sentire de animabus beatorum?

Iam pro explicatione locorum contrariorum duo notanda sunt. PRIMVM est, Augustinum aliquando dubitasse, non quidem de ipsa visione Dei, & beatitudine, sed de loco, ubi sint animae beatorum, & tamen postea re diligenter considerata, id asseruisse, quod nos asserimus; nam in Psalm. 36. ait, animas ante diem iudicij non esse in regno caelorum, sed in sinu Abrahae, quasi haec loca distincta sint. In lib. 9. Confessionum, cap. 3. indicat se dubitare, cum ait: *Nunc, inquit, viuit Nebridius in sinu Abrahae; quidquid illud est, quod illo significatur sinu, ibi Nebridius meus viuit, dulcis amicus meus, tuus autem, Domine, adoptiuus ex liberto filius, ibi viuit; nam quis alius tali anima locus? ibi viuit, hinc me multa interrogabat homuncionem in expertum. iam non ponit aurem ad os meum, sed spiritale os ad fontem tuum, & bibit quantum potest sapientiam pro auaritia sua, sine fine felix, &c.* Ecce hic asserit visionem, & fruitionem, & tamen ambigit de loco.

AT lib. 2. quaest. Euangelicarum, cap. 38. (quos libros postea scripsit, ut ex Retractionum lib. 2. colligitur) sic ait: *Sinus Abrahae requies est beatorum pauperum, quorum est regnum caelorum, in quo post hanc vitam recipiuntur.* Et infra: *Sinus Abrahae intelligitur secretum Patris, quo post passionem resurgens assumptus est: quod eum portatum ab Angelis idcirco*

dictum

dictum puto, quia ipsam receptionem, qua in secretum Patris abscēdit, Angeli annunciauerunt discipulis intuentibus. Dicentes enim; Quid statis intuentes in cœlum? quid aliud dixerunt, nisi nullo modo posse oculos hominum &que in illud penetrare secretum, quo ibat Dominus, cum in conspectu discipulorum ferretur in cœlum. iam certa secundum superiorem expositionem accipi possunt, quia secretum Patris bene intelligitur, &bi etiam ante resurrectionem iustorum animæ viuunt cum Deo. Quid clarius?

Rursum lib. 20. de ciuit. Dei, cap. 15. clarissimè dicit, Beatos non esse apud inferos, vbi prius erat Lazarus; proinde correxit, quod dixerat in Psal. 36. sic autem ait: Si enim non absurde credi videtur, antiquos etiam Sanctos, qui venturi Christi tenuerunt fidem, locis quidem à tormentis impiorum remotissimis, sed apud inferos fuisse, donec eos inde sanguis Christi, & ad ea loca descensus erueret: profecto deinceps boni fideles effuso illo precio iam redempti prorsus inferos nesciunt. Ex his etiam deducitur apud Augustinum abdita vel secreta receptacula non esse limbum Patrum in inferno; sed secretum Patris in cœlo, & sic explicata remanent tria loca, libro Enchirid. cap. 108. & libro 12. de ciuitate Dei, capite 9. & in Psal. 36.

Nota SECVNDO, Augustinum existimasse Sanctorum animas videre quidem Deum, sed non ita perfectè, vt videbunt post resurrectionem; propterea quod naturale desiderium recipiendi corpus non sinat animas toto conatu ferri in Deum: & hoc esse discrimen inter Angelos & homines, quod Angeli, cum nihil amplius expectent, toti ferantur in Deum; animæ Sanctorum partim ad Deum, partim ad corpus respiciant. id patet ex lib. 12. de Genes. cap. 35. vbi posita quæstione; Quid opus sit animæ ad beatitudinem resumptione carnis? Respondet, quia non potest anima sine carne sic videre Deum, vt videt Angeli. & rationem reddens, ait, quia inest ei naturalis quidam appetitus corpus administrandi: quo appetitu retardatur quodam modo, ne tota intentione pergat in illud summum cœlum, quam diu non subest corpus cuius administratione appetitus ille conquiescat. Itaque non dicit Augustinus, animam à corpore separatam, non posse videre incommutabilem substantiam, sed non posse videre eo modo, id est,

id est, tam perfecte, vt Angeli vident, propter causam iam dictam. Pari ratione, lib. 1. retract. cap. 14. vbi merito queri dicitur, num Sanctorum anime sint adhuc in illa possessione beatitudinis, in qua sunt Angeli, explicat seipsum paulo infra, cum ait *Sed Vtrum ad contemplandam cordis oculis Veritatem, sicut dictum est, facie ad faciem, nihil ex hoc minus habeant* (quia videlicet carent corpore suo, quod naturaliter appetunt) *hic locus est disputando inquirere, &c.* Non ergo dubitatur animæ iustorum sint in illa possessione, sed an sint ita, vtilis eis desit.

Eodem modo respondendum est ad locum illum ex epist. III. ad Fortunatianum: loquitur enim de perfectissima visione, quam non habebimus, nisi cum æquales Angelis fuerimus, quod erit vtiq; in resurrectione mortuorum: nunc enim Sancti non sunt Angelis æquales, cum Angeli toti sint viui & immortales, Sancti autem partim viui, partim mortui sint.

Est autem hinc notandum, propter hæc loca B. Augustini Scholasticos querere, an gloria animæ maior erit post resurrectionem, quam antea. & quidem conueniunt omnes in duobus. PRIMO, gaudium animæ accidentale futurum maius tam extensiuè, quia erit in anima, & in corpore; quam intensiuè, quia ipsa anima magis gaudebit, quando videbit suum corpus gloriosum, quam nunc, cum illud videt mortuum iacere.

SECUNDO, gaudium essentialis fore maius extensiuè, quia nunc est in sola anima, postea autem redundabit in corpus, & efficiet ipsum corpus suo modo gloriosum. Non autem conueniunt de incremento essentialis gloriæ intensiuè; nam Magister in 4. sentent. dist. 49. & B. Thomas ibidem, quæst. 1. art. 4. D. Bonaventura ibidem, art. 1. quæst. 1. Richardus ibidem, art. 2. quæst. 7. & Marsilius ibidem quæst. 13. art. 3. dicunt gloriam essentialis fore tunc maiorem etiam intensiuè, & de hoc augmento intelligunt Augustinum.

Rationes præcipuæ sunt duæ. PRIMÆ, quia anima perfectius esse habet in corpore, quam extra corpus, ergo & perfectius operabitur. SECUNDÆ, quia anima separata propter inclinationem ad corpus distrahitur, & impeditur, ne tota intentione feratur in Deum, ergo remoto hoc impedimento, intensius operabitur. At in contrarium D. Thomas 1. 2. q. 4. art. 5. & Caietanus ibid. & Durandus in 4. dist. 49. q. 7. dicunt, gloriam

gloriam essentialem non fore maiorem intensiue, sed extensiue solum; & de isto augmento extensiuo exponunt Augustinum; & ratio eorum est, quia si gloria cresceret intensiue, vel id accideret ratione obiecti, vel luminis, siue habitus gloriae, vel potentiae: non ratione obiecti, vel habitus, quia ista non crescunt, nisi crescat gratia; gratia autem non crescit in die iudicij, quia non est locus nouis meritis post hanc vitam: non etiam ex parte potentiae, quia cum anima in videndo Deum, non pendeat à phantasmate, non pendet vlllo modo à corpore, & proinde tam perfecta esse potest operatio ista videndi Deum, in anima separata, quam in anima corpori adiuncta.

Ego dico duo; PRIMO, opinionem priorem esse magis ad mentem Augustini, necnon Haymonis in cap. 6. Apocalypsis, & Bernardi, de quo infra; nam Augustinus clarè dicit, animam separatè deesse aliquid ad videndum Deum perfectè, dum caret corpore. Dico SECUNDO, opinionem secundam esse simpliciter verior, & propterea B. Thomam rectè mutasse opinionem. Vnde ad PRIMVM pro prima opinione dico, animam non habere melius esse in corpore, quam extra corpus, nisi extensiue, quia suum esse cõmunicat corpori, nam alioqui in se, esse animæ semper est idem, nec suscipit magis & minus.

Ad SECUNDM dico, inclinationem ad corpus, non impedire visionem, vel amorem Dei vlllo modo, quia ordinatur ad amorem Dei, tanquam ad finè: sicut amor medicinae non impedit amorem sanitatis; alioqui Angeli quando mittuntur ad exteriora, & de illis cogitare coguntur, distraherentur à visione Dei. & ipsa anima quando debet occupari in administrando corpore, distraheretur etiam magis, quam nunc in appetendo corpus. ADDE, quod videtur hoc definitum à Benedicto XII. nam in extrauaganti, Benedictus Deus, dicit continuari visionem Dei, quam habent animæ à morte corporis vsque ad resurrectionem, & inde vsque in æternum. vbi videtur dicere eam non crescere, neque minui. & Ioannes Villanus lib. II. hist. cap. 19. dicit, Benedictum definiuisse animarum gloriam non augendam post resurrectionem, nisi extensiue. ita enim testatur se audiuisse à Theologis, qui interfuerunt, cum illud à Pontifice definiretur. Hæc de S. Augustino.

OCTAVVS Pater Latinus, sit PROSPER, qui lib. I. de vita contemplatiua, cap. I. *Quia secundum Scriptura, inquit, sacra*
sermo-

sermonem, tota humana vita tentatio est super terram, tunc est tentatio finienda, quando finitur & pugna: & tunc est finienda pugna, quando post hanc vitam pugna succedet secunda victoria, ut omnes milites Christi, qui &sq; in finem vite praesentis diuinitus adiuti suis hostibus infatigabiliter resistuerunt, laboriosa iam peregrinatione transacta regnent felices in patria; cuius hoc erit totum praeium, ut vita contemplatiua, semel compos effecta inexplebiliter auctorem beatitudinis suae conspiciat, de illo gaudeat, de illo quod sperauit, obtineat, & in eo, ad quod sancte viuendo peruenit, sine fine permaneat.

NONVS, MAXIMVS Taurinensis, homil. in S. Eusebium Vercellensem: Digne, inquit, in memoria vertitur hominum, qui ad gaudium transit Angelorum. Et homilia de S. Agnete: Ille nobis, inquit, tribuat indulgentiam peccatorum, qui tibi tuorum omnium laborum tradidit palmam.

DECIMVS, LEO I. in sermone de S. Laurentio: Nihil, inquit, obtines, nihil proficis saeva crudelitas, subtrahitur tormentis tuis materia mortalis, & Laurentio in caelos abeunt, tu desicis flammis tuis.

VNDECIMVS, FVLGENTIVS sermone de S. Stephano: Hodie, inquit, miles de tabernaculo corporis exiens, triumphator migravit ad caelum. iam ad caeli palatium perenniter regnaturus ascendit. Item: Hodie Stephanus stola est immortalitatis indutus.

DVODECIMVS, PRIMASIVS in cap. 9. Hebr. Caelestis regnum inaccessibile erat mortalibus, quoad &sq; venit Christus, qui expleta passione aperiret nobis ianuam patriae caelestis, reserato velo, id est, caelo.

DECIMVS TERTIVS, GREGORIVS Papa in Psalmo poenitentialem: Beatitudo & animabus Sanctorum ante resurrectionem tribuitur, & corporibus nihilominus post iudicium conferetur. Et lib. 4. Dialog. ca. 25. ex professo id probat.

DECIMVS QVARTVS, BEDA in cap. 6. Apocal. Sangui- las, inquit, modo stolas habent anima de sua beata immortalitate gaudentes, resurgentibus autem corporibus, iuxta Isaiam in terra sua duplicia possidebunt.

DECIMVS QVINTVS, HAYMO in eundem locum Prima, inquit, stola est merces Baptismi, premium martyrii, merces aeternorum, gaudium caelestis beatitudinis, &c.

DECI-

DECIMVS SEXTVS, ANSELMVS in 2. Cor. 5. *Prædicatores, inquit, Ecclesiæ, postquam de corporibus exeunt, nequaquam per morarum spacia, sicut antiqui Patres, cælestis patriæ perceptione differuntur, sed mox ut à carnis colligatione exeunt, in cælesti sede requiescunt.*

DECIMVS SEPTIMVS, SVLPITIVS in epist. ad Aurelium Diaconum, de obitu S. Martini: *Quanquam sciam, inquit, virum illum non esse lugendum, cui post deuictum, triumphatumq; seculum nunc demum redditæ est corona iustitiæ.*

DECIMVS OCTAVVS, BERNARDVS in epist. ad fratres de Hibernia, quæ habetur post sermones de festo omnium Sanctorum, & sermonem de S. Malachia: *Absit, inquit, et tua nunc o anima sancta (Malachiam defunctum alloquitur) minus efficax astimetur oratio, quando presenti & iudicis supplicare est mestitæ, nec iam in fide ambulas, sed in specie regnas. absit ut imminuta, nedum exinanita tua illa tam operosa caritas reputetur, cum ad fontem ipsum caritatis eternæ procumbis pleno hauriens ore, cuius & ipsa prius stillicidia sitiebas. Quid clarius? dicit Malachiam non ambulare in fide, at fides non euacuatur, nisi per visionem Trinitatis. dicit eum sic frui fonte caritatis, id est, Deo, quomodo fruitur aquis, qui procumbit ad fontem, & pleno haurit ore. Idem in sermone de S. Malachia, qui habetur ad finem vitæ eiusdem Malachiæ: *Pari, inquit, cum Angelis gloria, & felicitate latatur. At qui Angeli semper vident faciem Patris, qui in cælis est, Matth. 18.**

Idem in epist. 266. ad Sugerium Abbatem, qui agebat animam: *Quid tibi, inquit, & terrenis exuuiis, qui ad cælum iturus stola gloriæ mox indui habes? Et infra: Te expectat pax illa, qua exuperat omnem sensum, te expectant iusti, donec retribuatur tibi, te expectat gaudium Domini tui. Ipse verò idem serm. 4. de festo omnium Sanctorum dicit, pacem, quæ exuperat omnem sensum, consistere in visione Dei, ut est in seipso.*

Præterea in sermone de obitu Umberti: *Ecce, inquit, coram te est, pater dulcissime (Humberte) fons ille puritatis, quem tanto ardore animi sitiebas: ecce immersus es in illum diuinæ pietatis abyssum, cuius memoriam abundantia suauitatis tam deuotè eructare solebas. Item serm. 5. de festo omnium Sanctorum, tractans illud: *Conuertimini ad me in ieiunio, fletu,**

fletu, & planctu; Quærit, cur Deus in ieiunio & fletu inuentur potius, quam in gaudio & exultatione, & respondet interrogando: *An verò iustus eum in letitia & exultatione: quæ verò nondum iustus est, non nisi in ieiunio & fletu reperiet?* Ita planè, sed iustus, qui iam conspectum meruerit, non quæ adhuc vivat ex fide, &c. Vbi admittit, aliquos iam Sanctos non viuere ex fide, sed conspectu Dei frui. Vide etiam quæ scribit secundo sermone de S. Victore.

Ad loca igitur in contrarium dico, Bernardum Augustinum esse discipulum, & cum dicit, Sanctos post resurrectionem frui Deum, & non antea, non loqui de simplici visione, sed de illa perfecta, quam habebit anima, quando toto impetu feretur in Deum. Et hoc patet ex sermone 3. de festo omnium Sanctorum. Nam posteaquam dixerat, animas sanctas in hac vita esse in tabernaculis, post hanc vitam vsq; ad resurrectionem futuras in atriis, post resurrectionem futuras in domo Dei; id est, in beatitudine pergit explicans, & dicit: *Acceperunt iam singulas stolas, sed non vestientur duplicibus, donec vestiamur & nos. Stola enim prima ipsa est felicitas, & requies animarum; secunda verò immortalitas, & gloria corporum, &c.*

Vides hinc in resurrectione nihil addi animabus per se, nisi gloriam corporis, & proinde gloriam animæ, quæ est visio Dei, datam esse ante resurrectionem. Dixi autem per se, quia secundum Bernardum addetur etiam gloria animæ, sed non per se. Consequetur enim perfectior visio ex eo, quod anima nihil amplius desiderans tota feretur in Deum. id quod explicat Bernardus in sequentibus verbis: *Anima sancta, in qua, quas propria Deus insigniuit imagine, te (caro) desiderat, & ipsarum sine te compleri letitia, perfici gloria, consummari beatitudo non potest. Adeo, siquidem viget in eis desiderium naturale, ut necdum tota earum affectio liberè pergat in Deum, sed contrahatur quodammodo, & nigam faciat, dum inclinatur desiderio tui.* His adde S. Thomam opusculo contra Græcos & Scholasticos, ad finem 4. sent. dist. 49.

Habemus igitur sententiam Ecclesiæ, fuisse sententiam omnium Patrum Latinorum, excepto Tertulliano, Lactantio, & Victorino, ex quibus Tertullianus hæresiarcha fuit, Lactantius in plurimos errores lapsus est, præsertim circa fe-

urum seculum, cum esset magis librorum Ciceronis, quam Scripturarum sanctarum peritus: Victorinus Martyr quidem fuit, sed B. Hieronymo teste in epistola ad Magnum, cui eruditio defuit, licet eruditionis voluntas non defuerit.

CAPVT VI.

Idem confirmatur rationibus, quae tamē in Scripturis fundamentum habeant.

AD DAMVS postremò argumenta ex ipsa ratione petita. PRIM A ratio sumi potest ex suppliciis damnatorum. Siquidem Deus nō est pronior ad puniendum, quàm ad remunerandum: Quare cum impij iam nunc in tormentis sint, æquum certè videtur, ut etiam iusti præmia sua percipiant. Esse autem nunc impios in tormentis, Euangelium testatur; nam Luc. 16. legimus: *Diues autem cum in tormentis esset, &c.* Respondent Græci, illam esse parabolam, & continere futurorum narrationem; sed ad maiorem efficaciam narrari futura tanquam præsentia.

Contra; PRIM O, non videtur esse parabola, sed historia, tum quia in ea ponuntur nomina propria Lazari & Abraham, tum etiam, quia Ecclesia colit Lazarum illum, ut verè sanctum hominem: tum denique, quia historiã esse dicunt Ambrosius in cap. 16. Lucæ, Hieronymus lib. 2. in Iouinianum, Augustinus de cura pro mortuis, cap. 14. Gregorius li. 4. Dialog. cap. 29.

SECUNDO, etiamsi parabola esset, non potest significare res futuras post diem iudicij, sed rem præteritam, vel præsentem; nam diues ait: *Rogo te pater Abraham, ut mittas Lazarum ad fratres meos, &c.* Et Abraham respondet: *Habent Moysen, & Prophetas, audiant illos.* At post diem iudicij non erunt homines in hoc mundo, nec poterunt Moysen & Prophetas audire. igitur si narratio illa parabolica sit, ostendit tamen iam nunc animas esse in pœnis; alioqui nec vera, nec verisimilis esset.

SECUNDA ratio, tota Ecclesia inuocat Sanctos post Christi aduentū, & omnes Patres Græci & Latini docent, Sanctos esse inuocandos: cum tamen ante Christi aduentum non le-

EEEccc gatur